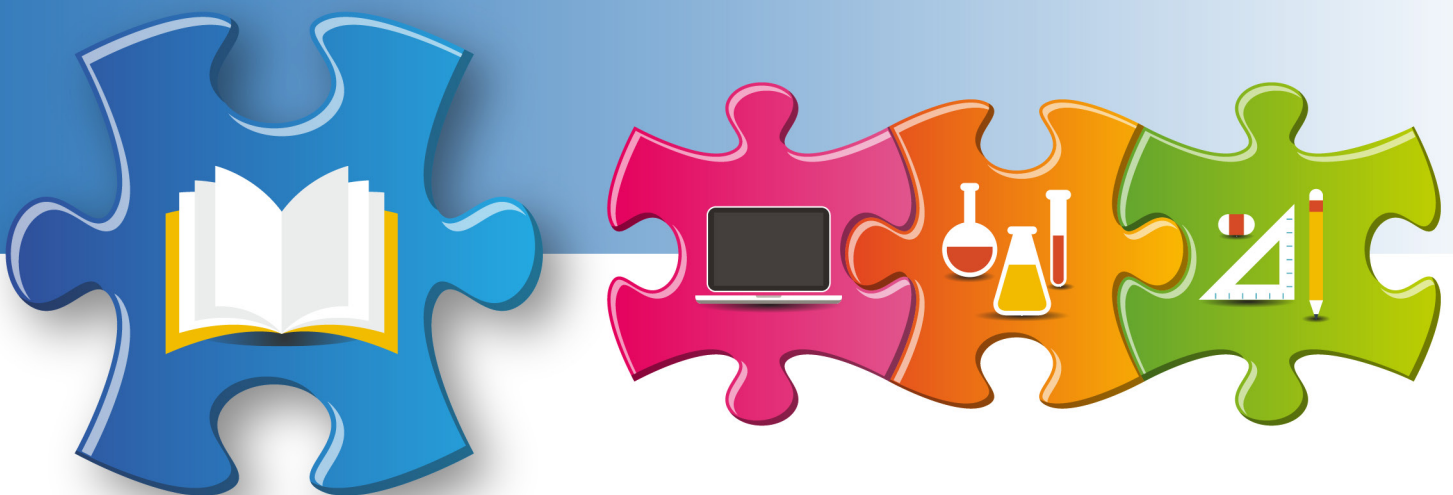

Anna Basińska

Poradnik Mentora

- ✓ Specyfika rozwoju a nauczanie języka obcego małych dzieci
- ✓ Wybrane metody nauczania języka angielskiego dzieci
- ✓ Zasady nauczania języka angielskiego małych dzieci
- ✓ Rodzaje i sposoby monitorowania postępów językowych dzieci
- ✓ Kompetencje nauczyciela małego ucznia

Redakcja merytoryczna
Anna Gębka-Suska

Analiza merytoryczna
Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

Recenzja
dr Barbara Muszyńska

Redakcja językowa i korekta
Żeliszaw Żeliszawski

Projekt graficzny, projekt okładki
Wojciech Romerowicz, ORE

Skład i redakcja techniczna
Joanna Suska

Projekt motywu graficznego „Szkoty ćwiczeń”
Aneta Witecka

ISBN 978-83-65890-00-9 (*Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – języki obce*)

ISBN 978-83-65890-29-0 (*Zestaw 8, Język angielski we wczesnej edukacji językowej*)

ISBN 978-83-65890-31-3 (*Zeszyt 2*)

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Spis treści

Wstęp	4
Wskazówki do pracy z Praktykantem	4
Wypróbuj sam	4
Storytelling z „okienkiem filmowym”	4
Uczenie w terenie	8
Lapbook	9
Piosenka z ruchem – plastikowe kubki	11
Do przemyślenia i przedyskutowania	12
Prawda czy fałsz	12
Uzupełnianka	13
Wczesny start: za i przeciw	14
Zadania rozwojowe Praktykanta	15
Wykonaj standardowo – wykonaj inaczej	15
Wymyśl – karty obrazkowe	15
Wymyśl – gry karciane i planszowe	16
Wymyśl – słoik i pompony oraz linka i klamerki	16
Linka do prania i klamerki	17
Przeгляд bajek telewizyjnych dla dzieci	17
Testowanie uczniów	18
Nagraj i oceń	19
Zaobserwuj	19
Mentor inspiruje... Mój pierwszy lapbook	20
Mentor inspiruje... Storytelling z „okienkiem filmowym”	20
Mystery (magic) box	20
Bingo	21
Gra planszowa z kostką	21
Szkoła i inni nauczyciele	22
Współpraca z rodzicami	23
Spis rycin i tabel	24

Wstęp

Czy według ciebie bycie nauczycielem to zawód czy profesja? Zawód definiowany jest jako zestaw czynności wykonywanych regularnie w celu uzyskania środków do życia, natomiast profesja opisuje zawody, które opierają się na wiedzy niełatwo dostępnej dla wszystkich, gdzie podejmuje się decyzje, w które zaangażowany jest indywidualny osąd i które wymagają respektowania wymogów etycznych. Niewątpliwie jesteś profesjonalistą i masz wysokie kwalifikacje do wykonywania tego wymagającego zawodu.

Przypomnij sobie swoje pierwsze kroki w zawodzie nauczyciela języka angielskiego. Jakie towarzyszyły temu emocje? Czy coś cię (pozytywnie lub negatywnie) zaskoczyło? Z czym sobie nie radziłeś? Czy otrzymałeś wsparcie? Od kogo i jakiego typu? Może miałeś swojego Mentora... Dzisiaj ty występujesz w tej roli. Masz pomóc temu, który stawia pierwsze kroki w tym zawodzie. Stawianie się profesjonalistą to długotrwały, złożony proces, a ty masz okazję dorzucić swoje trzy grosze do rozwoju zawodowego Praktykanta. Powodzenia!

Wskazówki do pracy z Praktykantem

- Wyjaśnij Praktykantowi, że czasami może spotkać się w metodycznej literaturze anglojęzycznej z definiowaniem young learners jako uczniów od 5 aż do 17 roku życia (<https://www.teachingenglish.org.uk/article/young-learner-terminology>), natomiast w Polsce (a więc i w tym zeszycie) wczesna edukacja językowa obejmuje dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym (do końca III klasy).
- Dyskutuj z Praktykantem. Zaczynaj od wysłuchania go. Słuchaj go uważnie.
- Podczas oceny zajęć Praktykanta zawsze zaczynaj od zapytania go, z czego jest zadowolony, a nad czym uważa, że musi jeszcze popracować.
- Udzielaj konstruktywnej informacji zwrotnej. Musi odnosić się do konkretnego zachowania lub wypowiedzi, a nie do osobowości. Jasno oddzielaj spostrzeżenia od przypuszczeń i odczuć. Mów co TY o tym myślisz – rozpoczynaj wypowiedzi od: „uważam...”, „moim zdaniem...” itp.
- Przekazuj informację zwrotną, dotyczącą aspektów pozytywnych – od nich zawsze powinieneś zaczynać.

Wypróbuj sam

To dział, który ma na celu zachęcić cię do wypróbowania kilku pomysłów na twoich zajęciach językowych. Niech te zajęcia obejrzy Praktykant, gdyż część jego zadań rozwojowych wiąże się właśnie z tymi technikami.

Storytelling z „okienkiem filmowym”

Obejrzyj materiał filmowy o tym, jak Megan opowiada dzieciom bajkę, a następnie przeczytaj, jakie były kolejne etapy pracy przygotowujące do opowiedzenia bajki przez nauczyciela.

1. Nauczyciel poprosił dzieci, aby wykonały ilustracje prezentujące różnych bohaterów i różne scenografie (w naszym przypadku uczniowie zrobili to na zajęciach ze swoim głównym nauczycielem).
2. Megan zebrała prace dzieci, ułożyła z nich historię oraz wykonała niezbędne rysunki uzupełniające. Dorysowała do ilustracji dzieci różne elementy (patrz ryc. 1–4).

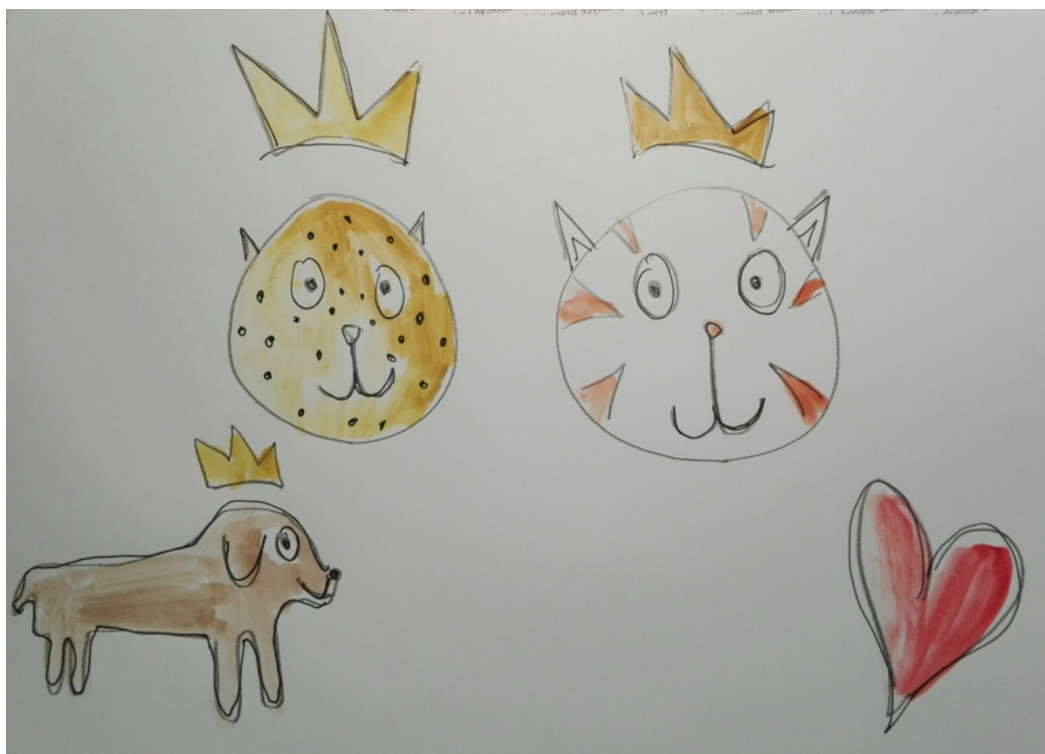
Ryc. 1. Rysunek kota w wykonaniu dziecka i ten sam rysunek kota z dorysowaną przez nauczycielkę koroną

Ryc. 2. Ilustracja wykonana przez ucznia, przedstawiająca dom, słońce i chmury

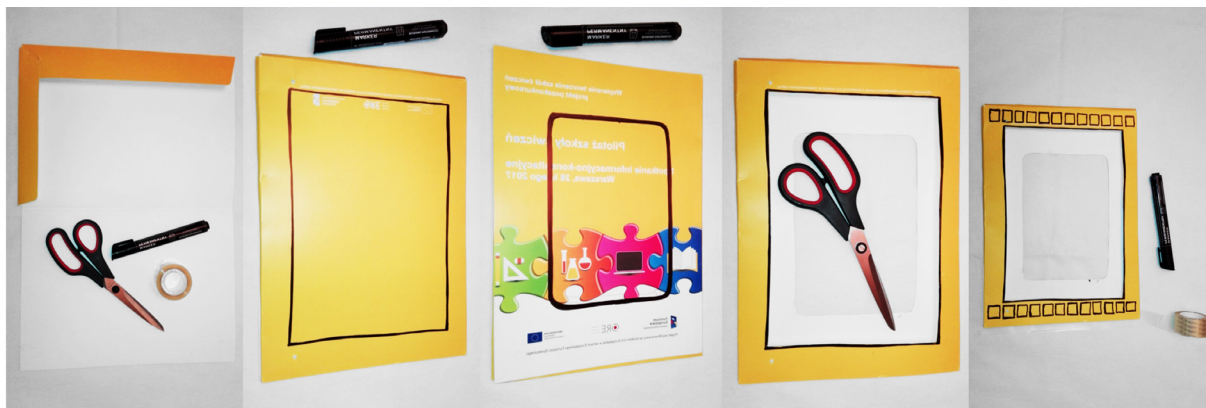
Ryc. 3. Ilustracja wykonana przez ucznia, przedstawiająca dom, słońce i chmury wraz z dorysowanymi przez Megan bohaterami: zwierzątkiem (tak nazwała go Megan – „little animal”), kotem i psem

Ryc. 4. Ilustracja wykonana przez Megan na bazie dziecięcych rysunków, przedstawiająca głowę kota i lamparta w koronach, psa w koronie i czerwone serce

3. Megan wykonała „okienko filmowe” z używanego folderu reklamowego. Zobacz jak:

Ryc. 5. Fotograficzna instrukcja wykonania „okienka filmowego”

4. Megan napisała treść bajki centralnie na odwrocie ilustracji wykonanych przez dzieci. UWAGA: nie można pisać pierwszych linijek tekstu na pierwszej ilustracji. Tekst opisujący pierwszy obrazek musi znaleźć się na odwrocie ostatniej ilustracji. Tekst opisujący drugi obrazek musi znaleźć się na odwrocie pierwszego obrazka itd. (patrz tabela poniżej). Ten trik umożliwia czytanie lub posłkiwanie się tekstem podczas opowiadania bajki. Pozwala również umieścić pytania do ilustracji.

Strona tytułowa	Tekst 1
Ilustracja 1	Tekst 2
Ilustracja 2	Tekst 3
Ilustracja 3	Tekst 4
Ilustracja 4	Tekst 5
Ilustracja 5	Tekst 6

Tab. 1. Układ ilustracji i tekstu w bajce składającej się z 6 kartek z wykorzystaniem „okienka filmowego”

5. Megan włożyła wszystkie kartki, ułożone we właściwej kolejności, do „okienka filmowego”. W związku z tym, że Megan bardzo dobrze znała fabułę bajki, nie korzystała z opcji podglądu treści. Dlatego wykorzystane ilustracje kładła na podłódze. Jeśli będziesz chciał czytać, to wyjmując kolejne ilustracje, kładź je za „okienkiem filmowym” (zamiast wkładać do środka), dzięki czemu będziesz mógł odczytywać opisy kolejnych ilustracji.

Pokaż Praktykantowi, jak wykorzystać tę technikę do opowiedzenia (lub przeczytania) bajki dzieciom. Nie musisz wymyślać bajki. Możesz poprosić uczniów, aby wykonali kolejne ilustracje znanej bajki. Możesz również sam wydrukować albo narysować ilustracje. Jednym z zadań Praktykanta jest stworzenie ilustracji do tekstu gotowej, narzuconej mu bajki i opowiedzenie jej, ale najpierw Praktykant powinien zobaczyć, jak ty to robisz.

Uczenie w terenie

Czy wszystkie zajęcia muszą odbywać się w sali? Czy klasa jest elementem niezbędnym w procesie edukacji? Oczywiście, że nie, dlatego zaprojektuj lekcję języka angielskiego w terenie, aby pokazać Praktykantowi, że uczyć można wszędzie, a takie uczenie w terenie jest dla uczniów bardzo atrakcyjne. Możesz wybrać dowolny temat, który akurat wpisuje się w realizowany przez Ciebie program, ale ja pokażę Ci pomysły na naukę na placu zabaw:

- Jeszcze na korytarzu, przed wyjściem na plac zabaw, dzieci otrzymują karty pracy, zamocowane na podkładkach z klipsem. Na karcie pracy znajdują się różne urządzenia, które mogłyby się znaleźć na placu zabaw. Zadaniem dzieci jest zakreślić te urządzenia, które faktycznie się tam znajdują.
- Nauka nazw urządzeń na placu zabaw. Dzieci podchodzą z nauczycielem do kolejnych urządzeń i uczą się ich nazw (slide, swings, merry-go-round albo roundabout, see-saw, sandbox, bench, jungle gym, monkey bars itd.). Nauczyciel ma też karty obrazkowe (mogą tam być urządzenia, których nie ma na waszym placu zabaw), przy użyciu których przeprowadza różne zabawy, ze szczególnym uwzględnieniem TPR (patrz: propozycje zabaw z wykorzystaniem kart obrazkowych w części „Zadania rozwojowe” z „Zeszytu ćwiczeń”: „Wymyśl – karty obrazkowe”). Uczniowie mogą również uczyć się rozpoznawać urządzenia po samych wyrazach.
- Zabawa w wesołe miasteczko: kupowanie u nauczyciela biletów na określone atrakcje. Nauczyciel ma cennik – przy każdym obrazku podana jest liczba kamyków, którymi należy zapłacić za bilet (w przedszkolu zamiast liczby jest rysunek). W przypadku uczniów, przy kasie może znajdować się lista z wypisanymi nazwami atrakcji i przyporządkowaną liczbą pieniędzy-kamyków. Ta zabawa jest okazją zachęcającą dzieci do mówienia. Dzieci przedszkolne będą chętnie przeliczać kamyki.
- Tworzenie klasowego słownika obrazkowego: każde dziecko wybiera sobie jedno urządzenie, które stara się przerysować (na podkładce z klipsem), a następnie podpisać je angielską nazwą (mniejsze dzieci mogą dostać od nauczyciela paski z wyrazami do przyklejenia). Po powrocie do sali te rysunki tworzą klasowy słownik obrazkowy – nauczyciel dorysowuje stronę tytułową z napisem „playground”.
- Po powrocie do sali dzieci oglądają bajkę *Peppa Pig* po angielsku, odcinek [Grandpa at the Playground](#) i wysłuchują o jakich urządzeniach mówi Dziadek Świnka.

Lapbook

Lapbook to ciekawa propozycja na pracę projektową wokół jednego tematu, głównie dla uczniów w młodszym wieku szkolnym. Ideą jest samodzielne wykonanie przez ucznia interaktywnej książki, bazującej technicznie na teczce od dokumentów. Wewnątrz teczki znajdują się różnego rodzaju małe książeczki, harmonijkowe listy, obrotowe, papierowe koła, koperty z kartami obrazkowymi itp. Tematyka lapbooków może być różnorodna i może dotyczyć zagadnień poruszanych na lekcjach angielskiego. Może też być pracą dodatkową dla uczniów zdolnych i dotyczyć interesujących ich tematów. Lapbooki jako technika pracy z uczniem na lekcji języka angielskiego, doskonale wpisują się w metodę CLIL, gdyż uczeń wykorzystuje język angielski jako narzędzie do nauki interesującego go tematu. Z młodszymi dziećmi w wieku przedszkolnym również można wykonać lapbooki, jednak będą potrzebowały więcej twojej pomocy i większej liczby gotowych materiałów. Możesz też sam wykonać lapbooka do tematu, który będziesz z dziećmi realizować i traktować go jako pomoc dydaktyczną podczas zajęć. Jeśli nigdy nie słyszałeś o lapbookach, koniecznie zajrzyj na strony:

- <https://www.youtube.com/watch?v=uNhOG08r4II>;
- <https://www.youtube.com/watch?v=zFVJ2OBMICM>.

Więcej źródeł z darmowymi materiałami do wykonania lapbooków znajdziesz na stronach:

- <http://homeschoolhelperonline.com/templates/>;
- http://www.homeschoolshare.com/lapbooking_resources.php;
- <https://hubpages.com/education/lapbooking>.

Pomysły na lapbooki znajdziesz na stronie <https://pl.pinterest.com/joyfuljane/lap-book-for-esl-students/?lp=true>.

Lapbook *Let's go to the Zoo* (patrz ryc. 6 i 7) został wykonany przez nauczycielkę wychowania przedszkolnego Agnieszkę Puk, która zaproponowała następujące zabawy z lapbookiem:

- odnalezienie odpowiedniego koloru na stronie tytułowej, nazwanie go i dopasowanie do niego kolorowej tabliczki;
- dopasowywanie postaci zwierząt do ich cieni;
- dopasowywanie zwierząt do ich środowiska życia;
- podpisanie zwierząt przy użyciu gotowych tabliczek;
- zabawa „follow the leader”: naśladowanie zwierząt i ich ruchów (karty do losowania);
- zabawa matematyczna: „ile zwierząt jest w klatce?” (możliwość umieszczania dowolnej liczby zwierząt w klatce).

Ryc. 6. Zdjęcia okładki oraz wnętrza lapbooka wykonanego przez nauczycielkę Agnieszkę Puk zainspirowanego piosenką [Let's go to the Zoo](#) Super Simple Songs

Oto kilka opcji wykorzystania techniki wykonywania lapbooka w swojej pracy:

1. Każdy uczeń wykonuje własnego lapbooka (rozwiązanie dla uczniów w szkole).
2. Nauczyciel samodzielnie wykonuje lapbooka i przynosi go na zajęcia jako pomoc dydaktyczną. Następnie zostawia go dzieciom w sali na półce z książkami do samodzielnej eksploracji (rozwiązanie dla dzieci przedszkolnych) – ta opcja będzie zadaniem dla Praktykanta.
3. Nauczyciel wykonuje lapbooka wspólnie z dziećmi na zajęciach (rozwiązanie dla dzieci przedszkolnych lub jako pierwsze doświadczenie dla uczniów w młodszym wieku szkolnym).
4. Grupa uczniów zdolnych lub o wyższym poziomie znajomości języka, wykonuje wspólnie jednego lapbooka na temat, który stanowi treść zajęć, podczas gdy pozostali uczniowie wykonują z nauczycielem inne zajęcia (rozwiązanie dla szkoły podstawowej).
5. Nauczyciel zadaje uczniom semestralną pracę domową, która polega na wykonaniu lapbooka na interesujący ich temat. Ważne, żeby nie było to pierwsze doświadczenie uczniów z lapbookami. Nauczyciel przekazuje dzieciom część materiałów niezbędnych do jego wykonania oraz informuje rodziców, na czym polega zadanie (rozwiązanie dla szkoły podstawowej).

Piosenka z ruchem – plastikowe kubki

To ćwiczenie rozwija umiejętność pracy zespołowej (działania jednego dziecka są zależne od działań drugiego), pozwala wykonywać ruch i doskonali koordynację. Ze względu na złożoność działań, raczej nie nadaje się dla najmłodszych grup przedszkolnych.

[Obejrzyj film](#) prezentujący możliwość wykorzystania plastikowych kubków do odśpiewania piosenki.

Propozycja wykorzystania tej techniki przez ciebie dotyczy piosenki [Walking in the jungle](#), prezentującą nazwy zwierząt egzotycznych. Możesz zamienić ją na:

- Walking in the forest – nauka nazw zwierząt leśnych;
- Walking in savannah – nauka nazw zwierząt żyjących na sawannie;
- Swimming in the ocean – nauka nazw zwierząt żyjących w oceanie;
- Swimming in the pond – nauka nazw zwierząt żyjących w stawie i wokół niego itp.

Wewnątrz każdego kubka znajduje się wklejony obrazek ze zwierzęciem. Zwierzęta mogą się powtarzać, jeśli grupa uczniów jest liczna. Dzieci śpiewają z nauczycielem piosenkę. Zmodyfikowany tekst piosenki wraz z przyporządkowanymi im ruchami:

„Walking in the meadow, walking in the meadow”
(przekazywanie kubeczków w rytmie 2–1);

„We’re not afraid, we’re not afraid”
(przekazywanie kubeczków w rytmie 2–1);

„Walking in the meadow, walking in the meadow”
(przekazywanie kubeczków w rytmie 2–1);

„We’re not afraid, we’re not afraid”
(przekazywanie kubeczków w rytmie 2–1);

„One step, two steps, three steps, four”
(dzieci zbliżają się kubkami do środka koła 1–1–1–1);

„One step, two steps, three steps back”
(dzieci wracają kubkami do pozycji wyjściowej 1–1–1–1);

Nauczyciel: „What is that? Let’s see!” (Nauczyciel pokazuje kartę obrazkową z wybranym zwierzęciem, np. bocianem);

Dzieci: „It’s a stork”;

Nauczyciel: „Where is a stork?” lub „Who has a stork?” (Dzieci sprawdzają wnętrza kubków. Dzieci, które mają kubki z bocianem, podnoszą je do góry);

Nauczyciel: „Are we afraid of storks?”;

Dzieci: „No, we’re not afraid, uff” (w przypadku niebezpiecznego zwierzęcia dzieci mówią: „Yes! Help!!!”).

Do przemyślenia i przedyskutowania

Prawda czy fałsz

Zadaniem Praktykanta jest zaznaczenie, czy uważa dane twierdzenie za prawdziwe, czy fałszywe. Spójrz na poniższe stwierdzenia. Które uważasz za prawdziwe, a które za fałszywe? Następnie przedyskutuj te twierdzenia z Praktykantem – pamiętaj, że nie musicie zawsze do końca zgadzać się w każdej kwestii.

- **Im szybciej zaczniemy edukację językową, tym lepiej.**

Czy jest sens uczyć języka obcego dzieci w przedszkolu? A jeszcze młodsze? Czy to im w czymś pomaga? A może przeszkadza? Jakie są twoje przekonania na ten temat i co jest ich źródłem?

- **Do nauczania języka obcego, również małych dzieci, potrzebny jest podręcznik.**

Ja osobiście uważam, że podręcznik nie jest niezbędny ani w przedszkolu, ani w klasach I–III. Według mnie ogranicza on twórcze działania nauczyciela, niejako blokuje go, a traci na tym edukacja dzieci. Ale może ty masz inne zdanie? Zastanów się, dlaczego?

- **Dzieci nie mają motywacji wewnętrznej, więc trzeba je motywować do pracy za pomocą naklejek, pieczętek i innych nagród.**

Kiedyś usłyszałam to stwierdzenie od nauczyciela języka angielskiego i bardzo się zdziwiłam, bo sama pracując z małymi uczniami widziałam pokłady motywacji wewnętrznej wtedy, gdy zadanie było dla dziecka atrakcyjne. Nie mam nic przeciwko naklejkom i pieczętkom – wiem, że dzieci je uwielbiają, ale nie dajmy sobie wmówić, że angażują się w nasze zajęcia tylko dlatego, żeby otrzymać naklejkę. A może ty uważasz inaczej?

- **Na początku edukacji językowej nauczyciel powinien mówić do dzieci po polsku, bo inaczej nie będą go rozumiały i się zniechęcą.**

Moje zdanie jest takie, że im więcej jest języka angielskiego na zajęciach z języka angielskiego, tym lepiej. Jeśli dzieci odczuwają, że jedyną formą komunikacji z tobą jest język angielski, to uznają to za naturalne. Natomiast, gdy będą wiedzieć, że pomożesz im w zrozumieniu albo wyjaśnisz coś w języku polskim, to w sytuacjach nie do końca dla nich zrozumiałych dążyć

będą do tego, żebyś mówił po polsku. Poza tym nie ma co się obawiać, że się zniechęcą, gdyż dzieci mają wysoki próg dyskomfortu związanego z nierozumieniem komunikatów do nich wysyłanych. Wynika to z faktu, że w języku polskim też nie do końca wszystko rozumieją. A ty często, rzadko, czy może w ogóle nie używasz języka polskiego na zajęciach? Dlaczego?

- **Dziecięce materiały edukacyjne powinny być związane z fikcyjnymi bohaterami, a nie z rzeczywistymi postaciami.**

Dzieci, zwłaszcza przedszkolaki, uwielbiają fikcyjne, bajkowe postaci. W szkole coraz chętniej zaciekawiają się prawdziwymi bohaterami, dlatego w materiałach edukacyjnych powinno znaleźć się to, co dzieci interesuje, niezależnie, czy będzie to fikcja, czy świat rzeczywisty. Myślisz, że twoi uczniowie wykazują większe zainteresowanie światem fantazji czy lubią opowieści o swoich rówieśnikach lub prawdziwych idolach?

- **Jeśli dziecko odmawia udziału w zajęciach, to nie należy go zmuszać.**

Tak właśnie myślę, zwłaszcza jeśli dotyczy to dzieci w wieku przedszkolnym. Nie wolno natomiast nie zapytać, dlaczego odmawia udziału i, w zależności od powodu, wprowadzić takie działania, które pozwolą mu na stopniowe angażowanie się w zajęcia. Co robisz kiedy dzieci nie chcą brać udziału w zabawie albo nie chcą wykonywać zadania?

- **We wczesnej edukacji językowej chodzi bardziej o wytworzenie pozytywnego stosunku do uczenia się języka angielskiego, niż o zapamiętanie jak największej liczby słówek.**

Pozytywny stosunek do uczenia się języka angielskiego jest bardzo ważny, a co ciekawe, przy okazji zapamiętana zostanie niezliczona liczba słówek. W jaki sposób, jakimi działaniami, budujesz pozytywną motywację do nauki języków obcych u swoich uczniów?

Uzupełnianka

Praktykant ma zadanie uzupełnić zdania:

- Dzieci uczą się języka obcego inaczej niż dorośli, ponieważ **intensywnie rozwijają swoje funkcje intelektualne, co determinuje ich możliwości uczenia się oraz wymaga zaspokojenia zupełnie innych potrzeb rozwojowych.**
- Z czterech wymienionych sprawności językowych: słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie, kluczową we wczesnej edukacji językowej jest... **słuchanie, ponieważ nawiązuje do sposobu, w jaki dzieci uczą się języka ojczystego.**
- Dzieci charakteryzują się pamięcią mechaniczną, dlatego nauczanie powinno opierać się na... **nauce piosenek, wierszyków, rymowanek i dużej liczbie powtórek.**
- Silent period to taki okres w nauce języka obcego dzieci... **kiedy dziecko nie podejmuje prób mówienia w języku obcym, mimo jego uczenia się.**

Wczesny start: za i przeciw

Polecenie dla Praktykanta:

Jak myślisz, jakie są atuty i ograniczenia wczesnego rozpoczynania nauki języka?

Podziel kartkę na dwie kolumny: w pierwszej zapisz atuty, w drugiej ograniczenia. Jaki jest bilans plusów i minusów? Przyjrzyj się każdemu stwierdzeniu, zapisanemu po stronie ograniczeń i zastanów się, jakie jest źródło tego przekonania. Czy wynika ono z jakiś osobistych doświadczeń? Czy z informacji pozyskanych na studiach? A może chodzi o coś innego?

Przykładowe odpowiedzi Praktykanta:

Atuty	Ograniczenia
Budowanie pozytywnego nastawienia do nauki języka.	Nauka jest mało efektywna – wiele lat nauki, a efekt niewspółmiernie mniejszy, niż gdyby uczył się tyle lat dorosły.
Nauka prawidłowej wymowy. Dziecko w naturalny sposób „chwyci” dźwięki i melodię języka.	Nieutralwane słówka i zwroty zostaną zapomniane.
Nauka w dzieciństwie nie wymaga wysiłku. Przychodzi naturalnie i przy okazji.	Dziecko musi opanować tyle różnych zadań rozwojowych w tym wieku, że nauka języka jest tylko dodatkowym obciążeniem umysłowym.

Główne zasady wczesnej edukacji językowej

Praktykant musi stworzyć własną, subiektywną listę głównych zasad obowiązujących w nauczaniu języka angielskiego małych dzieci, a następnie przedyskutować ją z tobą. Poniżej znajduje się przykładowa lista:

- używać prostego języka;
- przede wszystkim bawić się i budować pozytywny klimat;
- jeśli coś idzie nie tak, jak powinno, trzeba zacząć improwizować;
- mówić po angielsku: dzieci będą najpierw słuchać, a z czasem powtarzać;
- jak najczęściej przynosić autentyczne przedmioty;
- używać kart obrazkowych (im mniejsze dzieci, tym większe karty);
- śpiewać, śpiewać, śpiewać!;
- uczyć dzieci wierszyków i rymowanek;
- mieć stałe piosenki na powitanie i pożegnanie;
- tworzyć zadania wykorzystujące wiele zmysłów;
- dokumentować osiągnięcia dzieci (dla siebie, dla dzieci i dla ich rodziców);
- doceniać pracę i wysiłek dzieci;
- być pozytywnym, uśmiechniętym, zaangażowanym.

Zadania rozwojowe Praktykanta

Wykonaj standardowo – wykonaj inaczej

Cele zadania:

- poznanie przez Praktykanta alternatywnego, nielinearnego sposobu notowania;
- uświadomienie Praktykantowi, że można wyjść poza schematy i wykorzystywać bardziej twórcze podejścia w edukacji, np. do notowania;
- doświadczenie przez Praktykanta różnic w dwóch sytuacjach – wykonywaniu przez uczniów notatki tradycyjnej i mapy myśli.

Praktykant ma za zadanie przeprowadzić dwa rodzaje zajęć. Podczas pierwszych uczniowie mają wykonać standardową notatkę w zeszycie, zapisując poznane na lekcji słowa. Na kolejnych zajęciach (najlepiej z inną grupą uczniów, ale realizując ten sam temat) ma wykonać z uczniami notatkę w formie mapy myśli. Wszystkie informacje na temat tego, jak to zrobić, znajdują się w „Zeszycie ćwiczeń”.

- Zastanów się, czy Praktykant dobrze przedstawił dzieciom zasady i cel wykonania takiej mapy. Zapisz swoje uwagi.
- Sprawdź, czy mapy wykonywane przez dzieci były stworzone zgodnie z zasadami tworzenia map myśli (patrz: ryc. z opisem zasad w „Zeszycie ćwiczeń”).
- Po wykonaniu zadania Praktykant ma odpowiedzieć na następujące pytania:
 - Która z form notowania była dla uczniów bardziej atrakcyjna?
 - W której opcji byli bardziej zaangażowani w wykonywanie zadania?
 - Która była bardziej czasochłonna i pracochłonna?
 - Czy wszyscy uczniowie poradzili sobie z zadaniem?
 - Jakie problemy mieli uczniowie podczas tworzenia map?
 - Co ty sam zmieniłbyś w tych zajęciach? Co ci się udało, a co mogłeś zrobić lepiej?
- Przedyskutuj z nim jego przemyślenia.

Wymyśl – karty obrazkowe

Cele zadania:

- rozwijanie kreatywnego myślenia Praktykanta;
- doskonalenie umiejętności poszukiwania inspiracji dydaktycznych w internecie;
- budowanie warsztatu pracy Praktykanta.

Nauczyciel powinien być kreatywny, dlatego Praktykant musi pokazać, że potrafi wymyślić (ewentualnie znaleźć inspirację w internecie) różne zabawy z kartami obrazkowymi. Zadaniem Praktykanta jest wypisanie jak największej liczby pomysłów na wykorzystanie kart obrazkowych z danego zakresu tematycznego podczas wprowadzania, utrwalania

i testowania słownictwa. Musi wymyślić przynajmniej 9 różnych zabaw/technik, wykorzystując wzór podanej w „Zeszycie ćwiczeń” tabeli.

Obejrzyj wraz z Praktykantem jego tabelę i posłuchaj, jakie ma pomysły na zabawy ze słownictwem. Zainspiruj go pokazując własne pomysły na wprowadzanie, utrwalanie i testowanie słownictwa. Upewnij się, że Praktykant to zapisuje albo daj mu chociaż listę z tytułami tych zabaw:

- [Put your finger on...](#);
- Oglądanie obrazka przez dziurkę od klucza;
- Slowly...slowly...What is it?;
- Mignięcie przed uczniami kartą z dźwiękiem samochodu wyścigowego;
- Polowanie na obrazek (z wykorzystaniem łapek na muchy);
- Odczytaj z ruchu moich ust (bezgłośnie wypowiedzanie nazw);
- Znikające karty obrazkowe (zakrywanie obrazków);
- Zabawa STOP (nauczyciel lub dziecko wybiera słowo spośród znajdujących się w zestawie kart obrazkowych, nauczyciel pokazuje kolejne karty, dzieci wołają: „stop”, kiedy pojawi się obrazek z ustalonym wcześniej obiektem. Dzieci powtarzają po nauczycielu zdanie „It is a...”) (Tutorial do gry znajdziesz na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=yU5VcteTA0k>);
- [Parrot game](#);
- Run to... Jump to... (pobiegnij do... podskocz do...);
- Więcej pomysłów na aktywności znajdziesz pod linkiem <https://www.youtube.com/watch?v=X9KebTgfLJI>.

Wymyśl – gry karciane i planszowe

Cele zadania:

- rozwijanie umiejętności wykorzystywania przedmiotów z otoczenia do edukacji językowej;
- budowanie warsztatu pracy Praktykanta.

Zadaniem Praktykanta jest wymyślenie sposobów na wykorzystanie gier karcianych i planszowych na zajęciach językowych. Wysłuchaj jego pomysłów i opowiedz o tym, jakie gry sprawdzają się na zajęciach u ciebie. Jeśli chcesz, [pod tym linkiem znajdziesz pomysły na wykorzystanie znanych gier](#) oraz [gier karcianych](#).

Wymyśl – słoik i pompony oraz linka i klamerki

Cele zadania:

- rozwijanie postawy kreatywnej;
- uświadomienie Praktykantowi, że przedmioty nie będące środkami dydaktycznymi mogą z powodzeniem urozmaicić zajęcia.

W „Zeszyście ćwiczeń” znajduje się zdjęcie stoika z pomponami oraz linki do prania z klamerkami. Zadaniem Praktykanta jest wymyślić jak najwięcej sposobów na wykorzystanie ich na zajęciach.

Stoik i pompony (zamiast pomponów można użyć guzików, kamieni, makaronu itp.).

- Dzieci zbierają (przez kilka, kilkanaście zajęć) jako grupa, pompony, a kiedy stoik się zapełni, zdobywają nagrodę. Najlepiej, jeśli nagroda jest zapowiedziana, czyli dzieci wiedzą, jaki jest cel zbierania.
- Pompony można wykorzystać jako [talking chips](#), aby zachęcić uczniów do mówienia, można również wykorzystać do utrzymywania ładu na zajęciach: na końcu zajęć wręczamy pompony tym dzieciom, które wyróżniały się dobrym zachowaniem i one wrzucają pompony do stoika.
- Nagrodą za zapełnienie stoika może być „English Movie” – oglądanie bajki lub filmu po angielsku z popcornem i lemoniadą, klasowa dyskoteka lub wycieczka itp.
- Zwróć uwagę Praktykantowi, że wielkość stoika i elementów musi być dopasowana do wieku dzieci, tzn. dzieci pięcioletnie muszą krócej oczekiwać na nagrodę niż uczniowie dziewięcioletni.
- Zwróć Praktykantowi uwagę, że ta zabawa uświadamia dzieciom, że indywidualne wysiłki dzieci niosą wkład do wspólnej nagrody.

Linka do prania i klamerki

Prezentacja materiału (np. kart obrazkowych) przez zawieszenie na lince przy pomocy klamerki, uwalnia przestrzeń do zabaw ruchowych na dywanie, pozwala każdemu dziecku, zwłaszcza kiedy grupa jest duża, dobrze widzieć prezentowany materiał. Wieszając na lince lekką tkaninę można wydzielić strefy w klasie. Może też ona służyć jako siatka do gier zespołowych, a także jako:

- galeria prac dzieci;
- oś czasu dla historyjki obrazkowej;
- mocowanie prześcieradła do teatrzyku cieni.

Przegląd bajek telewizyjnych dla dzieci

Cele zadania:

- rozeznanie Praktykanta w popularnych bajkach anglojęzycznych dla dzieci;
- uświadomienie Praktykantowi, że należy przygotować dzieci do oglądania bajki oraz podsumować to, co dzieci obejrzały;
- doskonalenie umiejętności prowadzenia zajęć językowych.

Młodzi nauczyciele, często nie mając dzieci, nie są na bieżąco z filmoteką młodego widza. Znajomość bajek pozwala z nich korzystać na zajęciach. Nie wolno ich nadużywać, jednak trzeba przyznać, że jeśli dziecko ogląda bajki, to fantastycznie osłuchuje się z językiem.

Na pewno zdarzą się w karierze zawodowej Praktykanta takie sytuacje, kiedy będzie mógł włączyć dzieciom bajkę. Wtedy powinien wiedzieć, które z nich warto zaprezentować. Osobiście polecam m.in.:

- [Peppa Pig](#);
- [Ben and Holly's Little Kingdom](#);
- Muzzy in Gondoland;
- [Marta speaks](#);
- [Topsy & Tim](#).

Zadaniem Praktykanta jest zrobienie listy bajek lub filmów, które są zbudowane w oparciu o prosty, ale ładny język angielski, które mogą spodobać się dzieciom w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym. Wymieńcie się pomysłami.

Drugie zadanie polega na wybraniu odcinka jednej z bajek i stworzeniu 2 zadań: przygotowującego do obejrzenia bajki (pre-watching activity) i realizowanego po seansie bajki (post-watching activity), a następnie przeprowadzeniu zajęć z wykorzystaniem tych zadań i bajki.

Zwróć uwagę na to, na ile zadanie przed bajką przygotowywało do lepszego zrozumienia treści. Czy uczniowie oglądali bajkę poszukując odpowiedzi na pytanie, które Praktykant zadał przed projekcją? Czy wiedzieli na co szczególnie zwrócić uwagę?

Daj Praktykantowi informację zwrotną na temat przeprowadzonej lekcji. Pamiętaj, aby wskazać zarówno obszary dobrze zrealizowane jak i te, nad którymi można popracować. Pokaż Praktykantowi, jak może popracować nad swoimi słabymi stronami.

Zachęcam do przetestowania bardzo prostej aplikacji [EdPuzzle](#), która pozwala na tworzenie interaktywnych filmów na bazie filmów z YouTube lub z własnych zasobów. Wybierasz film, zaznaczasz fragment, który chcesz wykorzystać, a następnie w dowolnym miejscu wpisujesz pytanie lub nagrywasz swój komentarz. Dzięki temu bajka zatrzymuje się we wskazanym przez ciebie miejscu i możesz wykonać ćwiczenie językowe.

Testowanie uczniów

Cel zadania:

- uświadomienie Praktykantowi sposobu monitorowania osiągnięć małego ucznia;
- przygotowanie Praktykanta do tworzenia narzędzi sprawdzających zasób wiedzy dzieci.

Zdaniem Praktykanta jest zbudowanie 2 testów, sprawdzających wskazany przez ciebie zasób wiedzy dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Sprawdź, czy jest on ciekawy i zabawny, czy testuje słownictwo bez sprawdzania umiejętności pisania (która na tym etapie edukacji nie powinna być wymagana).

Nagraj i oceń

Cele zadania:

- dostrzeżenie przez Praktykanta swoich mocnych i słabych stron w pracy z dziećmi;
- rozwijanie podejścia refleksyjnego w pracy nauczyciela.

Zadaniem Praktykanta jest nagranie siebie podczas prowadzenia trzech różnych zajęć lub podczas symulacji fragmentu zajęć, ale bez dzieci (np. w domu), a następnie dokonanie analizy nagrania. Pytania, do których musi odnieść się Praktykant:

- Czy moja mowa ciała i mimika wspierają rozumienie tego, co mówię po angielsku?
- W jaki sposób reaguję na udzielane przez dzieci odpowiedzi?
- Czy dostrzegam i angażuję wszystkich uczniów?
- W jaki sposób staram się utrzymać ład na zajęciach? Czy mi się to udaje?
- Czy utrzymuję dobre tempo pracy z dziećmi?
- Co uważam za swoją mocną stronę, a nad czym chciałbym jeszcze popracować?

Poproś Praktykanta, aby przekazał ci jedno nagranie, które będziecie mogli wspólnie przeanalizować. Twój komentarz na pewno będzie dla Praktykanta bardzo cenny. Pamiętaj, żeby zawsze pokazywać mu, jak następnym razem może zrobić to inaczej.

Zaobserwuj

Cele zadania:

- umiejętność dokonywania krytycznej analizy działań podejmowanych przez nauczyciela;
- wzbogacenie warsztatu pracy Praktykanta poprzez „podglądanie” bardziej doświadczonych nauczycieli.

Zadanie A polega na obserwacji zajęć prowadzonych przez ciebie lub innego, wskazanego przez ciebie nauczyciela. Praktykant ma skupić się na zarządzaniu grupą i utrzymywaniu ładu podczas zajęć i zaobserwować, w jaki sposób radzisz sobie z nieoczekiwanymi (nieplanowanymi) sytuacjami, w jaki sposób zachęcasz dzieci do udziału w zajęciach, w jaki sposób dzielisz uczniów na grupy i jak organizujesz przestrzeń do pracy grupowej.

Zadanie B to analiza wskazanego fragmentu zajęć na YouTube, a następnie poszukiwanie odpowiedzi na kilka pytań (patrz: „Zeszyt ćwiczeń”).

Zadanie C polega na analizie dwóch filmów, w których nauczycielki prezentują całkowicie inne stanowisko, jeśli chodzi o używanie języka polskiego na zajęciach. Zadaniem Praktykanta jest odpowiedzenie na kilka pytań i przedyskutowanie ich z tobą. Link do filmów i pytania do dyskusji znajdują się w „Zeszyt ćwiczeń”.

Zadanie D to analiza [nagrania zajęć języka angielskiego w przedszkolu](#). Praktykant ma zapisać te elementy zajęć, które mu się podobają, i które chciałby wykorzystać na swoich zajęciach. Ma za zadanie przedyskutować stworzoną listę z tobą.

Mentor inspiruje... Mój pierwszy lapbook

Cele zadania:

- poznanie techniki wykonywania lapbooków (wykonanie lapbooka);
- poznanie sposobów wykorzystania lapbooków w edukacji językowej dzieci;
- uświadomienie znaczenia technik aktywizujących i twórczych w procesie edukacji.

Obejrzyj lapbooka przygotowanego przez Praktykanta. Sprawdź, czy jest estetycznie wykonany, interaktywny i dopasowany do grupy wiekowej.

Zapytaj Praktykanta, co myśli o tej technice pracy? Co sprawiło mu największy problem podczas tworzenia lapbooka?

Opowiedz Praktykantowi o różnych wariantach wykorzystania lapbooka na zajęciach językowych.

Mentor inspiruje... Storytelling z „okienkiem filmowym”

Cele zadania:

- doskonalenie umiejętności wykorzystywania metody narracyjnej (storytellingu) na zajęciach języka angielskiego;
- poznanie techniki „okienka filmowego”, które pozwala opowiedzieć bajkę bez stresu, tak jak się to zaplanowało;
- doświadczenie przez Praktykanta zainteresowania dzieci historią, opowiadaną w obcym języku.

Zadaniem Praktykanta jest wykonanie ilustracji z podpisami do bajki, której tekst został podany w „Zeszytcie ćwiczeń” i przygotowanie „okienka filmowego”, a następnie przeprowadzenie zajęć z wykorzystaniem tej techniki.

Mystery (magic) box

Cel zadania: poznanie nowej pomocy dydaktycznej i możliwości wykorzystania jej na zajęciach z języka angielskiego.

Zadaniem Praktykanta jest wykonanie magicznego pudełka oraz zaprojektowanie i przeprowadzenie zabawy, podczas której pudełko zostanie wykorzystane.

Po zabawie Praktykant ma zastanowić się, czy zabawa podobała się dzieciom i czy przebiegła sprawnie? Jakie napotkał problemy? Jak może następnym razem zmodyfikować i ulepszyć zabawę? Porozmawiaj z nim o tym.

Bingo

Cele zadania:

- poznanie możliwości wykorzystania gry bingo w edukacji językowej;
- nauka tworzenia plansz do gry;
- poznanie wariantów gry, rozwijających różne sprawności.

Praktykant musi wykonać plansze bingo dla uczniów podejmując wcześniej decyzję, co będzie treścią gry i w jaki sposób będzie prezentował kolejne słowa. Następnie powinien przeprowadzić grę z dziećmi, a po zajęciach porozmawiać z tobą o tym, jak mu poszło, co wyszło, a co chciałby zmodyfikować.

Gra planszowa z kostką

Cele zadania:

- poznanie plusów budowania przez dzieci gier planszowych w edukacji językowej;
- poznanie etapów tworzenia gier przez uczniów.

Dzieci częściej grają w gry, niż je samodzielnie budują, a to właśnie konstruowanie gier niesie dużo więcej korzyści edukacyjnych. Aby stworzyć grę, uczniowie muszą wymyślić jej temat, reguły, muszą stworzyć zadania i polecenia, zaprojektować wygląd planszy, a na końcu w nią zagrać i sprawdzić jej funkcjonalność.

Zadaniem Praktykanta jest wypisanie korzyści płynących z budowania z uczniami gier dydaktycznych oraz przedyskutowanie ich z tobą.

Przykładowe korzyści:

- uczą twórczego myślenia;
- rozwijają wyobraźnię;
- nadają sens pracy;
- zmuszają do współdziałania;
- uczą planowania pracy;
- stwarzają okazję do konstruowania wypowiedzi w języku angielskim;
- uczą pisania poleceń w języku angielskim;
- stwarzają okazję do rozwijania sprawności językowych;
- treści ujęte w grach zapadają w pamięć.

Praktykant musi też ustalić, w jakim celu można tworzyć z uczniami planszowe gry językowe:

- jako sprawdzian zdobytych wiadomości, poznanego słownictwa;
- jako sposób na naukę nowych słówek, fraz i zwrotów;
- jako niekonwencjonalny sposób na rozwijanie sprawności słuchania, mówienia, czytania i pisanie w języku angielskim.

Następnie zadaniem Praktykanta jest zaprojektowanie zajęć, podczas których będzie budować z uczniami grę planszową (według etapów podanych w „Zeszytcie ćwiczeń”). Po wykonaniu gry z dziećmi ma zastanowić się jak mu poszło, jak zareagowali na tę aktywność uczniowie i co chciałby w przyszłości ulepszyć.

Szkoła i inni nauczyciele

Nauczyciel języka angielskiego, który prowadzi zajęcia w różnych grupach, musi współpracować z głównymi nauczycielami swoich uczniów. Ta współpraca może być bardzo efektywna, przynosić wiele korzyści nauczycielom i przekładać się na osiągnięcia edukacyjne dzieci.

Korzyści z takiej współpracy nauczycieli są następujące:

- wzmacnia poczucie satysfakcji zawodowej, daje dużo okazji do rozwoju zawodowego, doskonali umiejętność współpracy;
- dzięki wymianie spostrzeżeń nauczyciel języka angielskiego zyskuje wgląd w ogólną sytuację klasy, możliwości i ograniczenia uczniów itp., a nauczyciel główny widzi swoją grupę z innej perspektywy;
- nauczyciele mogą ustalić wspólną linię działania np. w zakresie zachowania ładu i porządku na zajęciach lub w przypadku działań skierowanych do określonego ucznia;
- nauczyciele mogą integrować zajęcia i budować zintegrowane zadania, co oznacza, że nauczyciel uczy języka angielskiego w kontekście tematów, które dzieci realizują z nauczycielem głównym lub dzieci otrzymują zadania, które mają zarówno cele ogólne, jak i cele językowe;
- nauczyciele mogą wspierać swoje działania edukacyjne, np. główny nauczyciel może w wolnym czasie odtwarzać piosenki anglojęzyczne, wskazane mu przez nauczyciela języka angielskiego, a poinstruowany przez nauczyciela głównego nauczyciel języka może dokonywać obliczeń matematycznych na materiale językowym;
- nie dojdzie do sytuacji, w której to, co proponuje nauczyciel języka angielskiego, znacząco wykroczy poza możliwości poznawcze dzieci, gdyż główny nauczyciel zwróci uwagę na to, że np. koncept zegara i określania godziny jest nieosiągalny poznawczo dla dzieci w przedszkolu, a takie działania na zajęciach języka angielskiego byłyby stratą czasu; wspólnie nauczyciele będą mieć więcej ciekawych pomysłów na działania edukacyjne z uczniami.

To bardzo ważne, abyś pokazał Praktykantowi, w jakim zakresie i w jaki sposób współpracujesz z innymi nauczycielami w szkole. Nauczyciele powinni być społecznością uczącą się również od siebie nawzajem.

Współpraca z rodzicami

W przypadku wczesnej edukacji językowej, kluczem do sukcesu jest dobra współpraca nauczyciela z rodzicami. Bardzo ważnym jej aspektem jest kampania informacyjna kierowana do rodziców. Dotyczyć ona powinna:

- tego, w jaki sposób małe dziecko uczy się języka;
- tego, że rodzice nie powinni oczekiwać, że dziecko będzie mówić w języku obcym (silent period) po roku, czy nawet dwóch, nauki języka;
- tego, w jaki sposób można wzmocnić działania nauczyciela w domu (oglądanie bajek w języku angielskim, przesłuchiwanie płyt z piosenkami, których dzieci uczą się na zajęciach, pomysły na zabawy itp.);
- tego, co aktualnie robisz z dziećmi na zajęciach;
- tego, jakie postępy robi każde dziecko (na podstawie portfolio dziecka).

Rozważ możliwość pisania listów do rodziców. A może już tak robisz? W programie wychowania przedszkolnego Tablit, którego byłem współautorką, stworzyliśmy serię listów (Tablitowe Wieści) kierowanych do rodziców. Na etapie testowania programu, w trakcie rozmów z nauczycielkami, dowiadywałam się, że nie spodziewały się takich pozytywnych i pełnych zaangażowania reakcji rodziców w odpowiedzi na te listy. To były listy nauczycieli wychowania przedszkolnego, a nie języka angielskiego, ale mogą posłużyć ci jako inspiracja. Co ciekawe, najlepiej sprawdzały się papierowe listy dawane do rąk własnych, a nie wysyłane mailem. Listy możesz przeczytać na stronie <http://tablit.wa.amu.edu.pl/tutor6.html>.

Spis rycin i tabel

Ryc. 1. Rysunek kota w wykonaniu dziecka i ten sam rysunek kota z dorysowaną przez nauczycielkę koroną	5
Ryc. 2. Ilustracja wykonana przez ucznia, przedstawiająca dom, słońce i chmury	5
Ryc. 3. Ilustracja wykonana przez ucznia, przedstawiająca dom, słońce i chmury wraz z dorysowanymi przez Megan bohaterami: zwierzątkiem (tak nazwała go Megan – „little animal”), kotem i psem	6
Ryc. 4. Ilustracja wykonana przez Megan na bazie dziecięcych rysunków, przedstawiająca głowę kota i lamparta w koronach, psa w koronie i czerwone serce	6
Ryc. 5. Fotograficzna instrukcja wykonania „okienka filmowego”	7
Tab. 1. Układ ilustracji i tekstu w bajce składającej się z 6 kartek z wykorzystaniem „okienka filmowego”	7
Ryc. 6. Zdjęcia okładki oraz wnętrza lapbooka wykonanego przez nauczycielkę Agnieszkę Puk zainspirowanego piosenką Let's go to the Zoo Super Simple Songs	10

